

Гаранська Н., Павленко В.В. Значення книжки як засобу виховання молодших школярів / Н. Гаранська, В.В. Павленко // Магістратура в умовах євроінтеграційних процесів вищої школи : збірник наукових праць / за заг. ред. С.С. Вітвицької, Н.М. Мирончук. – Житомир: вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. – 404 с. – С.280-283.

Значення книжки як засобу виховання молодших школярів

Органічною частиною процесу виховання дітей є навички читання, для підвищення розвитку культури, виховання. Від навичок читання залежить формування гармонічно розвинутої особистості, розширенню знань, характеру, почуттів переконань людини майбутнього, навчити читачів мистецтву читання, уміння черпати з книг знання про світ і людину, відчувати красоту художніх творів, правильно і принципово оцінювати прочитане, використовувати книги в житті, праці, навчанні, уміння користуватися бібліотекою [1]. Проте історико-педагогічний аспект розвитку ідей родинного виховання молодших школярів засобом навчальної книги науковцями практично не розглядався. Відсутність узагальнених історико-педагогічних досліджень з даної теми, її теоретична та практична значущість для реалізації соціальних запитів та потреб дитини зумовили вибір теми дослідження.

Мета статті – визначити значення книжки у вихованні молодших школярів.

«Книги, які пишуться власне для дітей, повинні входити в план виховання, як один з найважливіших її сторін. Наша література особливо бідна книгами для виховання, тобто як навчальними, так і літературними дитячими книгами».

Особлива увага у виховній роботі з дітьми визначається тим, що книга, яка була прочитана в дитинстві сприймається особливо гостро і залишає глибокий слід на все життя.

Одним із завдань сучасної школи є виховання духовно багаті особистості. Вивчення досліджень вітчизняних науковців (І. Беха, Г. Васяновича, О. Дубасенюк, М. Левківського, М. Стельмаховича,

В. Сухомлинського та ін.) у теорії і практиці виховання підростаючого покоління дає змогу розглядати проблему родинного виховання в історичному контексті, дослідити її з точки зору використання навчальної книги [7].

Проблемам розвитку національного виховання в Україні присвячено значну кількість праць, про що свідчать результати аналізу філософської, історико-педагогічної, психологічної літератури. Зокрема, у М. Галушинського, І. Герасимовича, П. Біланюка, Ю. Дзеровича, Д. Лук'яновича, О. Макарушки, О. Поповича та інших сформульовано концептуальні засади національної освіти і виховання, ідеї, які не втратили актуальності й сьогодні [2]. Їх погляди збагатили національно-культурну спадщину українського народу, доповнили вітчизняну педагогічну думку, тому їх широке висвітлення, творче використання, конструктивне переосмислення забезпечать дотримання цих ідей наступними поколіннями.

Аналіз наукових джерел дозволяє стверджувати, що проблема щодо використання навчальної книги у вихованні молодших школярів стала предметом розгляду сучасних науковців (Т. Волошина, Н. Гоголь, С. Жупанин, Л. Іванова). Питання підручникотворення висвітлено у доробку Я. Кодлюк, І. Козак. Різнопланову спрямованість змісту підручників досліджено І. Баєм, Р. Зозуляк, Н. Кузьменко, Г. Розлуцькою, О. Фізеші.

Зміст навчальної книги (букварів, читанок, підручників з релігії, рідної мови, математики, природознавства для дітей молодшого шкільного віку та методичних посібників, порадишників для вчителів, батьків) розглядається в контексті родинного виховання [4].

Початкові педагогічні вимоги Г. Белінського – повага до дитини, розвиток його індивідуальних особливостей. Він відстоює ідею гармонійного розвитку особистості. Виховання повинне враховувати вікові особливості дітей, розвивати їх фізичні та духовні можливості, формувати моральні, патріотичні почуття. «Виховання – велика справа, що вирішує долю людини» [3].

Читання художньої літератури – дуже важливий аспект у підготовці дитини до школи. Книга – це те чисте джерело, яке живить допитливість дитини, дає поштовх її уяві, почуттям, спонукує до роздумів.

Відомий український педагог В.О. Сухомлинський надавав величезного значення розповіданню і читанню дітям казок. Йому належить вислів: «До того, як прочитати перше слово, дитина повинна почути читання матері, батька, вчителя, відчути красу художніх образів». Читання В.О. Сухомлинський порівнював з віконцем, через яке діти бачать та пізнають світ і самих себе.

Під впливом читання художньої літератури розвиваються і вдосконалюються мовлення і свідомість дитини. Обговорюючи із дітьми прочитану книгу, батьки збагачують словниковий запас малят, навчають їх правильно будувати фрази, чітко висловлювати свої думки. Але як навчити дитину правильно сприймати і розуміти художнє слово, як навчити любити і поважати книгу? Насамперед необхідний правильний підбір книг, від якого залежить, чи стане книга другом та помічником дитини [5].

Насамперед потрібно ознайомитися зі змістом багатьох дитячих книжок. Це допоможе краще зрозуміти дитячий світ, порівняти дитину з ровесниками, іноді навіть знайти якийсь педагогічний прийом. Книжки пояснюють дітям світ, розвивають їхнє мислення, пам'ять, усне мовлення. Завдання полягає в тому, щоб дитина правильно налаштувалася на роботу з книгою, зрозуміла, для чого потрібна книга, яка користь від неї. Дитяча література має перед собою мету – виховувати учнів книгою. Уже змалечку треба готувати дитину до майбутньої професії, виявляти зацікавленість дитини тією чи іншою професією і розвивати це захоплення. Виховуючи у дитині читача, треба дбати, щоб змалку в неї створювався читацький досвід. А для цього школяреві треба ознайомитися з різноманітною літературою: читати казки, пригодницькі, науково-фантастичні твори, вірші, оповідання, байки, фольклор [7].

Отже, добираючи книжки дітям, потрібно добре знати дитячу літературу, її виховні можливості, щоб дитина читала їх у тому віці, коли книжкові образи дійсно впливають на формування дитячого характеру.

Список використаних джерел та літератури

1. Восприятие учащимися литературного произведения и методика школьного анализа / Под ред. А.М. Докусова. – М., 1974. – 192 с.
2. Гуковский Г.А. Изучение литературного произведения в школе. – М., 1966. – 85 с.
3. Искусство анализа художественного произведения / Сост. Т.Т. Браже. – М., 1971. – 240 с.
4. Методика викладання української мови: Навч. посібник / Під ред. С.І. Дорошенка. – К.: Вища школа, 1992. – 398 с.
5. Методика преподавания литературы / Под ред. З.Я. Рез. – М., 1985. – 481 с.
6. Никифорова О.И. Психология восприятия художественной литературы. – М.: Книга, 1972. – 154 с.
7. Педагогіка / За ред. А.М. Алексюка. – К.: Вища школа, 1985. – 541 с.
8. Синиця О.І. Особливості сприймання учнями художньої літератури / О.І. Синиця // Література учить жити. – К.: Рад. школа, 1968. – С. 53-65.